

BOJOVÉ MOŽNOSTI SIL A PROSTŘEDKŮ FRONTU PŘI ODRAŽENÍ NAPADENÍ NEPŘÍTELE

Bojové možnosti frontu při odražení napadení nepřítele závisejí na různých faktorech. Především na včasném zjištění pravděpodobného zámyslu činnosti nepřítele, správném vyhodnocení směru hlavního úderu, způsobu vedení operace, množství i kvalitě sil a prostředků nepřítele v hlavních uskupeních operační sestavy, dalších podmínkách vedení nepřátelské vzdušné pozemní útočné operace.

Záleží také na vysoké bojové pohotovosti vlastních vojsk a orgánů velení, možnostech včasného mobilizačního a operačního rozvinutí, jakož i celkové kvalitě připravenosti, zejména raketového vojska, dělostřelectva a frontového letectva zničit objekty prvního pořadí i další cíle pozemního a vzdušného nepřítele v úzké součinnosti s motostřeleckým, tankovým vojskem a ostatními druhy vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Při ujasnění úkolu a hodnocení situace jsou zpravidla bojové možnosti nepřítele a vlastních vojsk určovány kvalitativními (kvantitativními) ukazateli poměrů sil při různých variantách činnosti. Ve většině případů to postačuje pro přijímaná opatření organizace operace, na jejichž základě velitel osobně připravuje a vydává zámysl.

Změny objektivních podmínek operace a zkvalitnění rozhodovacího procesu vyžadují další celkové kalkulace, kterými lze zdůvodnit závěry o efektivnosti plnění úkolů v obraně. Jejich možné uplatnění uvádím na konkrétních faktech.

Podnět k řešení zmíněného problému vychází taktéž ze zaměření Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1988–1989, z níž cituji – „Uváživěji posuzovat možnosti vojsk obou stran, srovnatelnost jejich kvantitativních a kvalitativních ukazatelů, soustřeďovat maximum konkrétních i předpokládaných údajů a pečlivě je analyzovat ...“

S využitím současných poznatků a operačních propočtů analyzuji možné uplatnění palebné protipřípravy a možnosti boje s obrněnými cíli při odražení napadení na směru hlavního úderu nepřítele, hlavním a druhém pásmu obrany. V závěrech

potom předpokládám vyvodit celkové možnosti sil a prostředků při plnění těchto hlavních operačních úkolů.

Reálné možnosti vlastních vojsk k odrazení napadení nepřítele, na základě matematických výpočtů, lze použít jako další nezbytné podklady k přijetí odůvodněného zámyslu operace a rozhodnutí velitele. Současně mají širší význam pro vojenskovědecký výzkum. Jeho výsledky mohou s využitím exaktní metody napomoci objasnit potřebu sil a prostředků k plnění úkolů odrazení agrese nepřítele.

Při zpracování uplatňuji metodologické zásady Oper-51-1. Tato pomůcka rozšiřuje z vševojskového hlediska vyhodnocení možností vojsk v obranné operaci v počátečním období. Propočty, které jsou hlavním obsahem článku, odpovídají metodě propočtů Oper-51-1. V zájmu jejich pochopení, je proto nutné její složitou obsahovou náplň zvládnout.

V souladu se soudobými názory na vedení operace a požadavky řešení problému, jsem uspořádal studijní grafický model – operačně taktickou situaci – viz **obr.** Obsahuje možnou variantu uskupení nepřítele pro útok i vlastních vojsk v obraně. Jde o schéma zámyslu činnosti vojsk, jež svou četností jsou uváděna na zaměstnáních operačních přípravy a myslím, že jsou zárukou i nutnou podmínkou zkoumání i tvorby reálných poznatků. Vytvářejí se tak předpoklady k rozšíření vědomostí a znalostí o možných způsobech ničení nepřítele.

V současné době je věnována značná pozornost způsobům ničení nepřítele a řešení s tím spojených dalších problémů operačního umění. V obranné operaci se stále výrazněji prosazuje úloha **palebného ničení nepřítele a manévru silami** – motostřeleckými a tankovými vojsky, ostatními druhy vojsk i speciálních vojsk, jako přirozený důsledek aktivního pojetí obrany.

V operačně taktickém rozdělení celkového rozsahu úkolů palebného ničení, mají tyto síly a prostředky následující podíl. Např. v **prvním hromadném palebném úderu**, jehož součástí je ničení objektů prvního pořadí, je podíl raketového vojska a dělostřelectva 20–40 % a letectva 60–80 %. Za celou obrannou operaci mají motostřelecké a tankové vojsko podíl: 40–45 %, raketové vojsko a dělostřelectvo 30–35 %, letectvo 10–15 %, ženijní a chemické vojsko 5–10 %.

Výrazná úloha motostřeleckého a tankového vojska a jejich přímý podíl na plnění operačních úkolů je zcela zřejmý. Avšak úkoly letectva, raketového vojska i dělostřelectva neztrácejí na důležitosti a významu, zejména při zahajování plnění rozhodujících operačních úkolů.

Palebné ničení nepřítele raketovým vojskem a dělostřelectvem bude uskutečňováno po úkolech obranné operace. Tím je zabezpečeno jeho efektivní sladění s činností frontového letectva a s manévrem vševojskových svazků. V závislosti na situaci a způsobech přechodu nepřítele do útoku, se mohou tyto prostředky v součinnosti s vojsky zúčastnit plnění následujících úkolů: prvního hromadného palebného úderu nebo úderu na objekty prvního pořadí, palebné protipřípravy, palebného ničení nepřítele při přesunu a rozvinování jeho vojsk před státní hranicí (hlav-

ním pásmem obrany), palebného odražení nepřátelské zteče, palebné podpory bránících se vojsk i v hloubce obrany a palebného ničení nepřítele při protiztečích (protiúderch).

V rámci opatření základních operačních úkolů, zvláštní pozornost zasluhuje **palebná protipříprava**. Především proto, že se na její uskutečnění výrazně mění názory. Např. ještě v průběhu cvičení Sojuz-87 a Dukla-88, byla vyžadována jako nutná podmínka splnění úkolu odražení agrese. Naše polní řády a předpisy zatím její realizaci stále uplatňují.

Dosavadní zkušenosti potvrzují, že v přípravě a vedení první obranné operace za použití konvenčních zbraní má protipříprava tyto **výhody**:

- možnost centralizovaného řízení raketového vojska a dělostřelectva,
- oslabení nepřítele, zpoždění a zpomalení jeho zteče (vlivem způsobených ztrát),

- poskytnutí dílčí možnosti k dokončení ženijních úprav terénu, protitankových překážek a zátarasů všech druhů na směrech útoku hlavních sil nepřítele.

Vzhledem k měnícím se podmínkám vedení prvních obranných operací, domnívám se, že je stále více důkazů o nerealitě **protipřípravy na začátku** obranných operací, a to především proto, že:

- se změnil charakter vedení ozbrojeného zápasu v počátečním období války,
- nesplní svůj účel – tj. předejít nepřítele v uskutečnění palebné přípravy,
- v případě předpokládaného útoku nepřítele s překvapením, po přesunu vojsk z prostorů cvičení, vojenských výcvikových prostorů, stálých posádek, bez předchozí delší přípravy, zůstává otázkou, jestli bychom byli schopni v tak krátké době (téměř s jistotou) zjistit zámysl nepřítele a soustředit na jeho směr hlavního úderu potřebné množství palebných prostředků k provedení účinné protipřípravy,
- se změnil obsah a forma operací k odražení agrese nepřítele,
- použití průzkumných palebných systémů a vysoce přesných zbraní nepřítele, nedovoluje natolik soustředit síly a prostředky,
- naše dělostřelecké prostředky (jejich většina) umožňují vést palbu na vojska nepřítele v rámci palebné protipřípravy do hloubky přibližně 15 km a nejsou ničeny další důležité objekty rozptýlené v operační sestavě,
- protipřípravy by se v našich podmínkách neúčastnilo raketové vojsko a frontové letectvo, které v této době plní, nebo splnily úkoly v prvním hromadném palebném úderu.

Navíc přistupují další fakta. Např. podle mého názoru protipříprava nepřipadá v úvahu na směru, kde bylo vytvořeno zabezpečovací pásmo. To proto, že zmíněné pásmo je vytvářeno na směrech, na kterých z hlediska terénu není možné volit přední okraj hlavního pásma obrany bezprostředně při státní hranici, ale tam také nepřítel nebude rozvíjet hlavní útočné uskupení.

Na základě těchto poznatků je zřejmé, že vykonání palebné protipřípravy nebude typické a je třeba k němu přistupovat individuálně. Soudím, že tyto skuteč-

nosti (pro i proti) umožňují vyvodit, že její provedení je možné na hlavní uskupení nepřítele před státní hranicí pouze na tom směru, kde nepřítel zaujal výchozí postavení k agresi těsně u státní hranice a hlavní pásmo obrany je vytvořeno v její bezprostřední blízkosti.

Pokud je v obraně vybudováno zabezpečovací pásmo, a nepřítel na tomto směru (bez ohledu na terénní podmínky) soustřeďuje hlavní úsilí, je protipříprava možná tehdy, když jsme nepřítele po jeho překonání zastavili před hlavním pásmem obrany a když přeskupuje síly a prostředky k průlomů. Protipříprava na začátku první obranné operace je tedy atypickou. (Viz přednášku generálporučíka B. A. Dzebašvili na velitelském shromáždění operačních stupňů 18. 1. 1988.)

Současné operační umění vyžaduje vyvodit reálnými propočty možnosti sil a prostředků v obranné operaci, při ničení nepřátelského uskupení na jeho směru hlavního úderu a dalších směrech, do taktické i operační hloubky. Analýzou lze zdůvodnit jejich celkovou potřebu k zastavení útoku uskupení nepřítele.

Je však nezbytné poznamenat, že uplatněné metody pomůcky Oper-51-1 nejsou modelováním operace (boje). Je zřejmé, že ne všechny vlastní prostředky k boji s obrněnými cíli, zejména tanky a bojová vozidla pěchoty, bude možné využít k ničení obrněných cílů nepřítele. Všechny prostředky nebudou mít k tomu ani vhodné podmínky. Některé nemusí být „plně“ využity v souvislosti s koeficientem bojové efektivity nebo nemají možnost uskutečnit manévry na směr útoku tanků. Navíc budou mít ztráty, se kterými je také třeba uvažovat. Z toho je patrné, že ničení nepřítele v obranné operaci nemůže být výsledkem aritmetiky s účelovými propočty. Jde o to, že kalkulace, které obsahuje pomůcka Oper-51-1, jsou jen určitým návodem, metodickou posloupností k dopracování se objektivních poznatků. Myslím, že výjimky je třeba brát jako omezující podmínky následujících propočtů.

Vyjdeme z celkového poměru sil 1,462 : 1 ve prospěch nepřítele viz tabulku A, který nedosahuje hodnoty potřebné k útoku (3 : 1), a proto nepřítel je nucen soustředit úsilí na vybrané úseky, přičemž poměr sil nám zajišťuje splnění úkolu obrany. Jak dalece jsou tyto závěry pro obranu postačující z hlediska vlastních sil a prostředků, potvrzují dalšími propočty.

Z grafického modelu – viz obr. – určíme množství bojových prostředků k ničení nepřítele v hlavním pásmu obrany. Jejich součet u motostřeleckých a tankových svazků, tj. tanků, bojových vozidel pěchoty, obrněných transportérů, protitankových prostředků je 2 413 jednotek. Z pravděpodobného zámyslu útočné operace nepřítele, viz obr. odvodíme složení jeho úderného uskupení: 2. lop (A), 2. as (N) bez 1. hd a 46. pd, 2. as (F) bez 3. th a 64 pd, které se započtením tanků, bojových vozidel pěchoty, obrněných transportérů, protitankových zbraní, tzn. všech bojových prostředků, představuje celkem 3 921 jednotku, jež převedeme na výpočtové tanky:

- $330 \cdot 2 = 660$ (koeficient tanků Leopard 2 je 2),
- $798 \cdot 1 = 798$ (koeficient ostatních tanků je 1),

- $573 \cdot 0,7 = 401$ (koeficient BVP je 0,7),
 - $2\,200 \cdot 0,5 = 1\,100$ (koeficient ostatních OT a prostředků je 0,5),
- což činí $\Sigma 2\,969$ těchto tanků.

Tabulka

Kvalitativní poměr sil	A				B			
	V hlavním pásmu obrany, na směr hlavního úderu nepřítele				V druhém pásmu obrany, na směr hlavního úderu nepřítele			
	Nepří- tel	Vlast. vojsko	Poměr sil		Nepří- tel	Vlast. vojsko	Poměr sil	
OTR+TR	20	28	1	1,42	20	36	1	1,52
Divize	6,66	3,17	1,37	1	9,66	5,17	1,1	1
Dělostřelectvo	870	1071	1	1,20	1248	1359	1	1,1
Tanky	1128	642	1,96	1	1632	1288	1,31	1
PTZ celkem	1213	859	1,41	1	1632	1177	1,39	1
Vrtulníky pal. podpory	112	36	3,11	1	112	36	3,11	1
T+OT+BVP:T+PTZ	2708	1501	1,67	1	3759	2465	1,23	1
CELKOVÝ POMĚR SIL				1,462:1	1,236:1			

Poznámka:

Hodnoty v tabulce byly uspořádány ze strojového výpočtu poměrů sil DTB ARMIS. Celková šířka útočného pásma nepřítele na směr hlavního úderu 100 km. Je víc než pravděpodobné, že i v důsledku terénu v přihraničním prostoru, bude nepřítel nucen soustředovat úsilí na vybrané směry útoku, kde dosáhne výraznější převahy.

Uskupení nepřítele bude rovněž ničit dělostřelectvo ze zakrytých palebných postavení, frontové letectvo, bojové vrtulníky, část obrněných cílů nepřítele může být vyřazena výbušnými zátaras. Celkem je možné těmito prostředky vyřadit do 30 % obrněných jednotek nepřítele. Zbývá tedy zničit nejméně 70 % obrněného uskupení, to je nejméně 2 078 výpočtových tanků.

Na základě znalostí množství výpočtových tanků určíme počet prostředků k ničení nepřátelského obrněného uskupení tím, že složení prostředků v uskupení ve výpočtových tancích vydělíme středním operačním koeficientem bojové efektivity protitankových prostředků pro boj s obrněnými cíli, tento koeficient je 1,75 v podmínkách rušení i jeho dočasného vyloučení. To znamená, že 2 078 výpočtových tanků vydělíme 1,75, čímž získáme 1 187 výpočtových protitankových jedno-

tek. Jde o prostředky potřebné k ničení nepřátelského uskupení vojsk v hlavním pásmu obrany a prostředky armády a frontu, které působí ve prospěch vojsk v hlavním pásmu obrany (vrtulníkový pluk, protitanková záloha armády a frontu).

V **tabulce A** se tento počet rovná 1 537 (včetně vrtulníků), což je více než vypočtená potřeba 1 187 výpočtových protitankových prostředků. Je tedy zřejmé, že nepříteli se nepodaří prolomit hlavní pásmo obrany, protože jeho ztráty budou větší jak 50–60 % (hodnota, při které útočník odstupuje od útoku).

V bojové činnosti o druhé pásmo vyjdeme z poměrů sil – viz **tabulku B** – a předpokladu, zámyslu grafického modelu – viz. **obr.** Základním východiskem budou hlavní síly a prostředky 3. armády v druhém pásmu obrany a protitankové zálohy frontu. U nepříteli předpokládám zasazení všech druhých sledů armádních sborů, tzn. započítáme 2.lop (A), 2.as (N), 2.as (F), 64.pd (N). Když sčítáme bojové prostředky nepříteli, které podle zámyslu – viz **obr.** – mohou vytvářet úderné uskupení hlavních sil a prostředků v druhém pásmu obrany. Zjistíme podle **tabulky B**, že jde o 5 391 bojových prostředků. V převodu dosáhneme toto množství výpočtových tanků:

- $440 \cdot 2 = 880$,
- $1\,192 \cdot 1 = 1\,192$,
- $857 \cdot 0,7 = 600$,
- $2\,902 \cdot 0,5 = 1\,451$,

což činí $\Sigma 4\,123$ výpočtových tanků v úderném uskupení nepříteli, z nichž za stejných předpokladů jako v předcházejícím případě bude zapotřebí ničit nejméně 70 % obrněného uskupení, tj. nejméně 2 886 výpočtových protitankových prostředků ($2\,886 : 1,75 = 1\,649$).

Tím jsme zjistili potřebný počet prostředků, které jsou nezbytné k ničení vklínivšího se nepříteli. K dispozici v uskupení vševojskových svazků v druhém pásmu obrany je celkem 2 501 jednotek (včetně vrtulníků) k boji s obrněnými cíli. Opět je to hodnota vyšší než vypočtená potřeba, a je tedy možné učinit závěr, že útok nepříteli bude v hloubce druhého pásma obrany zastaven.

Z výpočtů je patrné, že předpokládané síly a prostředky uspořádané s ohledem na operační grafický model, jsou schopny útok nepříteli na směru jeho hlavního úderu zastavit už v hloubce hlavního pásma obrany a nedovolit proniknout nepříteli taktickým pásmem.

Manévr palbou v součinnosti s úkoly vojsk se stává důležitým faktorem odolnosti obrany. S využitím operačního grafického modelu, byly zjištěny reálné možnosti sil a prostředků v obraně. Potvrzuje se, že **matematické kalkulace jsou dokonalými metodami k získání podkladů tvorby odůvodněných závěrů o uplatnění potřebného množství bojových prostředků ničení nepříteli**. Vytvářejí i vhodné předpoklady pro perspektivní řešení problematiky odražení agrese nepříteli novými způsoby.